

TAĦRIG GħAS-SEBA'

SENA (SKOLA MEDJA)

II-Malti

II-5 Pakkett

bir-risposti ta' Pakkett n. 4

malti.skola.edu.mt

Daqqa t'id fil-Malti

DaqqatIdFilMalti

A. Fehim mill-Qari

Aqra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha.

"Int ma tirbaħx l-Everest, tirbaħ lilek innifsek. Tirbaħ il-biżgħat tiegħek."

Dan kien kliem it-Tabib Gregory Attard, meta t-tim Challenge 8000 intlaqa' fl-ajrūport ta' Malta wara l-konkwista tal-Everest. (par.1)

Fis-17 ta' Mejju 2010, Gregory Attard, Marco Cremona u Robert Gatt kien i-ewwel Maltin li telgħu fuq il-quċċata tal-Everest, l-oġħla muntanja fid-dinja. (par.2)

Il-quċċata tal-Everest tinsab 8,848 metru 'I fuq mil-livell tal-baħar. Li jirnexxilek titla' l-Everest mhix xi ħaġa faċli iżda bniedem avżat, nofsu armat. Fl-2014 biss, mietu sbatax-il persuna huma u jittantaw jixxabtu mal-Everest. (par.3)

Sabiex irnexxielu jagħmel din il-konkwista tant kbira, it-tim Malti tħarreġ għal ħafna snin. Dawn ix-xabbaturi Maltin ma kinux dejjem tim. Matul ħajjithom kull wieħed minnhom skopra s-seħer għall-muntanji b'mod differenti. It-Tabib Attard sa minn kmieni f'ħajtu kien iqatta' x-xahrejn tas-sajf jixxabba. Marco Cremona beda meta ssieħeb fl-isfida tal-Kilimanjaro fl-Afrika, organizzata minn tim ieħor Malti. Robert Gatt beda jixxabba mal-irdum Malti madwar għoxrin sena ilu. Meta ssieħbu flimkien kellhom ħolma waħda, dik li jkunu l-ewwel Maltin li jitilgħu l-Everest u bdew it-taħriġ tagħiġhom sabiex jilħqu din il-mira. (par.4)

Challenge 8000 huwa l-isem tat-tim Malti li tela' l-Everest. Gregory Attard huwa tabib. Marco Cremona huwa konsulent fis-settur ambientali u l-ispeċjalizzazzjoni tiegħu hija l-ilma. Robert Gatt, Malti li jgħix Londra, huwa konsulent kummerċjali. Mat-tim ingħaqad il-gwida Victor Saunders, xabbatur ta' esperjenza li rifes il-quċċata tal-Everest erba' darbiet f'dawn l-aħħar għaxar snin. (par.5)

Id-dehra tal-bandiera Maltija fuq il-quċċata tal-Everest, imħaddna minn dawn it-tliet Maltin, hija xhieda oħra li l-ħila ta' poplu ma tiddependix mid-daqs tal-art fejn jgħammar, iżda mir-rieda tiegħu. (par.6)

Silta meħud minn Is-Surmast ta' **Trevor Zahra**.

Ai. Wieġeb il-mistoqsijiet fi kliemek dwar is-silta li qrajt.

1. Min kienu n-nies li tellgħu għall-ewwel darba l-bandiera Maltija fuq il-muntanja Everest? (par.2)

---

2. Minn din is-silta semmi 2 affarijiet li tgħallimt dwar il-muntanja Everest.

---

3. Agħżej 2 membri mit-tim u għid kif bdew b'din in-namra għall-muntanji. (par.4)

---

4. Xi jgħagħlek taħseb li l-Muntanja Everest hija waħda perikoluža biex tixxabbat magħha? (par.3)

---

5. Għalfejn taħseb li semmew it-tim Challenge 8000? (par.3)

---

6. Fisser il-qawl ***bniedem avżat, nofsu armat*** skont is-sens tas-silta. (par.3)

---

7. Spjega l-aħħar paragrafu fi kliemek.

---

8. Agħti titlu ieħor li jixraq lil din il-kitba.

ii. Vokabolarju

1. Sib kelma minn paragrafu 4 li tfisser l-istess bħal **rebħa**: _____
2. Xi tfisser **quċċata** (par. 3)? _____
3. Mir-raba' paragrafu sib kelma li tfisser **skop**. _____

B. Grammatika

1. Minn paragrafu 1 sib verb fl-imperfett: _____.
2. L-ewwel Maltin li telgħu... Il-kelma b'linja taħħtha hi: nom / verb
3. Sabiex irnexxielu jagħmel din il-konkwista. Il-verb b'linja taħtu hu: fil-Perfett / fl-Imperfett
4. Ibdel din is-sentenza fit-temp Futur:

Kull wieħed minnhom skopra s-seħer għall-muntanji b'mod differenti. (par. 4)

---

5. Oħroġ nom mill-verbi b'linja taħthom:

- a. Int ma tirbaħx l-Everest... Nom: _____.
- b. Malti jgħix Londra... Nom: _____.

6. Imla l-vojt b'verbi kkonjugati mill-għeruq fil-parentesi:

- a. Il-membri tat-tim tax-xabbaturi _____ (b-d-j) jitħarrġu flimkien.
- b. Kull wieħed minnhom ried _____ (t-l-għi) fuq din il-muntanja għax kienet sfida kbira. Huma riedu _____ (għi-m-l) ġieħ lil pajjiżhom.
- d. Is-suċċess tagħhom _____ (w-s-l) biex il-bandiera Maltija perpret fuq l-ogħla muntanja tad-dinja.

7. Daħħal il-Punteggjatura meħtieġa. (Mill-ktieb Shab ta' Trevor Zahra, p. 40)

- a. Xi ġimġħat wara li l-papà tani l-aħbar tal-vaganza fit-Toskana__ čempel it-telefown__
- b. __ Għalik__ Toby__ qaltli Jessica__ Christine__
- ċ. Qalbi waqfet. Christine qatt ma kienet ċemplitli qabel__
- d. __Hi Toby__ ll-mamà tiegħek għadha kemm qaltli li s-sajf li ġej__ inti u l-papà sa ssiefru__ Kumbinazzjoni anki jiena sa nsiefer mal-mamà s-sajf li ġej__ Sa mmorru sitt ġimġħat Londra għand iz-zija Wendy__

8. Nissel Nomi Verbali tal-Unita u l-Infinitiv. (Jake Debattista)

Uža l-verbi mudelli għall-verbi bl-għiex tevita l-iżbalji.

Verb	Nom tal-unità (wieħed)	Nom infinitiv
0. seraq	serqa	serq
1. lagħab		
2. xorob		
3. ħareġ		
4. ħolom		
5. qabeż		
6. daħħal		
7. għafas		
8. għatas		
9. għodos		

10.kiser		
11.tela'		
12.laqa'		
13.beka		
14.mexa		
15.rema		
16.xtara		
17.naddaf		

9. Kompli dawn is-sentenzi b'nomi mnissla mill-verbi fil-parentesi.

a. Fis-sajf jien u sħabi l-hena tagħna norganizzaw xi _____

(lagħab) futbol wara _____ (niżel) ix-xemx.

b. Meta kont żgħir dejjem b'xi _____ (ġgieled) ma' ħija.

c. It-tabib qal li l-_____ (mexa) huwa tajjeb ħafna għas-saħħha.

d. Toni ħa l-_____ (qata') ta' ħajtu meta li qalulu li ntagħżeł bħala attur fir-reċta.

e. Kulħadd baqa' mistagħġeb bil-_____ (ħarab) tal-ħallelin minn ħabs.

f. In-nanna ilha xahrejn fis-sodda wara dik il-_____ (waqa') fit-taraġ.

g. Fl-imgħodd s-sengħha tal-_____ (kiteb) kienet ipprattikata minn ffit nies biss li kellhom aċċess għat-tagħlim.

g. Is-_____ (siefer) sar passattemp popolari għal ħafna Maltin.

10. Agħti s-singular jew il-plural ta' dan il-kliem (Lorraine Farrugia)

taraġ		qalp		Ingliż
taraċ		qalbp		Inglizz
daraġ		qalb		Ingliss

sodod		ħaruf		żebbuċ	
sodot		ħaruv		żebbuċċ	
sododd		ħarruf		żebbuġ	

Č. Qwiel**Qabbel dawn il-qwiel bit-tema tas-safar mat-tifsira tagħhom.**

1. Aħjar is-safar mill-qabar.	a. L-inkwiet jiġi fuqek bla ma tkun tistennieh.
2. B'rīħ jew b'refnu minn hawn irridu nsiefru.	b. Jekk tibda x-xogħol bi żvantaġġ tkun diġà minn taħt fejn ħaddieħor.
3. Il-għali jkun imsiefer.	c. Jekk tinfired minn min tħobb minħabba s-safar ma ssorix piena daqslikieku minħabba l-mewt.
4. Qatt issiefer b'rīħ ħażin.	d. Stenna 'I ħaddieħor jinqeda nkella itlaq. (Fl-imgħodd i-vapur kien mezz ta' trasport relativament veloċi.)
5. Jekk int mgħaġġel mur mal-vapur.	e. B'xi mod jew ieħor irridu mmutu.

1	2	3	4	5

D. Kitba

i. Kitba funzjonalni

Aġħżel waħda minn a) jew b):

- a. Għadek kif temmejt vjaġġ fit-tul u fejn qed tqoqqħod m'għandekx aċċess għall-internet. Ikteb ittra ta' 50 kelma lill-familjari tiegħek biex tgħidilhom fejn tinsab u kif mort.
- b. Qed tippjana vjaġġ f'art imbiegħda. Ikteb ittra ta' 50 kelma lil xi ħbieb li għandek hemmhekk sabiex tgħarrafhom bil-miġja tiegħek.

Immarka x'għażiż: a) jew b)

124, Triq il-Kbira, _____ (isem tal-pajjiż u kodici postali)

Dii. II-Komponiment

Aġħżel titlu WIEħED u ikteb komponiment ta' madwar 200 kelma dwaru.

Ibda billi ttassal il-pjan.

1. Iddeskrivi pajjiż li jsaħħrek bi ġmielu.
2. Pajjiż li tixtieq iżżur jew li tixtieq tgħix fih.
3. Kont qed nistudja b'rasi mgħaddsa fuq il-kotba meta għajni marret bija u ...
(Kompli dan ir-rakkont)
4. Ma kinitx btala li morna nivvintaw!
5. Ibda l-komponiment tiegħek hekk: Qatt ma bsart li ...
6. X'tippreferi ssiefer bl-ajruplan u tqatta' btala fuq l-art jew ġita fuq vapur lussuż? Iddiskuti.

E. Ĝita ta' Trevor Żahra (Żveljarin) Aqra I-poezija u wara wiegeb it-taħriġ fuqha.

Ĝita

Ziti Mandy marret ĝita
Ma'Dun Bert il-kappillan,
Waslu Ruma l-Hadd filghodu
Fis-sagħtejn kienu Milan.

Sebħu t-Tnejn ġol-belt ta' Vjenna,
Iżda xejn ma tilfu ħin,
Sa flghaxija kienu Munich,
Stutgard, Frankfurt u Berlin!

Wiċċha vampa z-zija Mandy
Tigri w tagħqad daqs żugraga,
Klikk - klikk - klikk - ritratt war' iehor
Sabet ruħha ġo nofs Praga.

U t-trejn sejjer — dejjem sejjer...
"Dritt lejn Warsaw nivvjaggaw!
Ga rajnieh! Tlaqnieh warajna!
W issa ġibdina lejn Krakaw!"

Hadu l-breakfast l-Ungerija,
F'Moska kielu ikla bnina,
Min-North Pole xtraw semi-freddo
U flgħaxija raqdu c-Čina.

"Dak il-ġmiel," iz-zija qalet,
"Biex tarah trid seb' ghajnejn!"
(Għalkemm qatt-ghet din il-ġita
Nofs fil-kowċ u nofs fit-trejn!)

U ġiet lur' għarqana xraba,
U b'nifisha daqsxejn fġat;
Iżda qalet li f'dil-ġita
Kważi d-din ja kollha rat!

U għalhekk, għas-sena d-dietla
Qa ppjanat, iz-zija Mandy
Illi s-sajf tmur tqattgħu kollu
Għall-mistriek ġo flett ix-Xlendi.

Mistoqsijiet dwar il-poezija

1. Min huwa l-protagonist ta' din il-poezija? _____

2. X'tiġi mill-awtur? _____

3. Skont it-tieni strofa x'juri li l-vjaġġatriċi qed taħli ħafna enerġija?

---

4. Fis-sitt strofa l-poeta joħloq kuntradizzjoni jiġifieri dak li qed tgħid Mandy ma jaqbilx ma' dak li seħħi tassew. Spjega fi kliemek x'inhi din il-kuntradizzjoni?

---

5. Mis-sitt strofa taħseb li din is-safra kienet esperjenza pozittiva jew negattiva għal Mandy. Agħti raġuni għat-tweġiba skont dak li hemm miktub f'din l-istrofa.

---

6. Għalfejn taħseb li Mandy ddeċidiet li s-sena d-dieħla, is-sajf tmur tqattgħu fl-appartament tax-Xlendi.

---

7. *Tiġri w tagħeqad daqs żuġraga (strofa 3)*

F'dan il-vers il-poeta qed iqabbel 2 azzjonijiet flimkien.

Liema huma? _____

ma'? _____

8. Mit-3 strofa liema kelma għażel il-poeta biex juri li Mandy qed tieħu ħafna ritratti u kif użaha din il-kelma?

---

9. U t-trejn **sejjjer** - dejjem **sejjjer**... (strofa 4)

X'effett joħloq il-poeta bir-ripetizzjoni tal-kelma **sejjjer**.

---

10. Sib żewġ kelmiet li jirrimaw mill-5 strofa. _____ u _____

11. X'tissejjaħ din it-tip ta' rima? Magħluqa Alternata Mqabbża

12. L-istrofi ta' din il-poežija huma: Terzini Kwartini

13. Ikteb riklam ta' madwar 80 kelma sabiex tħajjar lin-nies isiefru mal-aġenzija tal-ivvjaġġar tiegħek. Tista' tuża minn dan il-vokabolarju:

Vjaġġ grandjuż, opportunità ta' darba, esperienza tal-ħolm,
kollox imħallas, eskurzjonijiet spettakolari, lukanda lussuża,
mezzi ta' trasport komdi u spazjuži, avventura u mistrieħ.

14. Tul il-poežija stajna nieħdu idea ta' kif it-turisti qattgħu l-btala tagħihom.

Ikteb programm ta' bejn ġam-tnejha ijiem u ġimġha li jaqbel mar-riklam li ktibt fil-mistoqsija ta' qabel biex tinforma lil min hu interessat li jsiefer mal-aġenzija tiegħek kif se tkun imqassma l-vaganza. Tista' tfittex u tinkludi informazzjoni dwar il-postijiet li se żżuru u jekk trid issib u twaħħal xi stampi ta' dawn il-postijiet.

15. Immaġina li inti gwida turistika. Ikteb madwar 80 kelma bħala informazzjoni dwar wieħed mill-postijiet li jissemmew fil-poežija. Ftakar li t-turisti jkun jinteressahom jisimgħu dwar:

- affarijiet speċjali li jiġru fil-postijiet li jżuru bħal festi, festivals, fieri, wirjet eċċ.
- xi ġrajjiet storiċi importanti li seħħew hemm
- hemmx xi bini importanti u spettakolari
- xi attrazzjoni naturali rari
- tradizzjonijiet folkloristiċi u kulturali
- ikel u xorġ tradizzjonal tal-lokal

Risposti għat-Taħriġ ta' Pakkett n.3

- A. Fehim mill-Qari
 i.1. Alesia xtaqet tkun taf fejn kienet il-klassi tagħha.
 2. Il-librerija kienet fl-ewwel sular ta' blokk B.
 3. Riedet toħrog minn blokk Ċ, iddur fuq ix-xellug tagħha u tibqa' miexja dejjem dritt sa blokk E fejn hemm il-laboratorji tax-Xjenza.
 4. It-talba ta' filgħodu tingħad fil-bitħha l-kbira.
 5. Ma' ġenb it-teatru Grieg hemm il-kappella.
 6. Kienet mitlufa għaliex ma kinitx taf fejn kellha tmur peress li kienet l-ewwel darba li attendiet f'dik l-iskola.
 7. Risposti varji skont l-esperjenzi tal-istudent.
- B. Analizi tat-Test
 a) 1. l-ewwel (par. 1)
 2. Alessia (par. 1)
 3. tifla (par. 1)
 4. kbira (par. 2)
 5. rajtha (par. 1)
- b) 1. tanalizza
 2. mort qribha
 3. ħdej / maġenbu
- Č. Idjomi
 1. ...tasal ta' kulħadd.
 Xi darba jew oħra kulħadd jieħu dak li ħaqqu.
 2. ...l-id.
 Min terħilu ftittkun qed tħajru biex jaċċu mill-qalb tajba tiegħek.
 3. ...Alla jiddisponi.
 Għalkemm il-bniedem jippjana mhux fil-kontroll tiegħu jekk dawk il-pjanijiet iseħħux.
 4. ...jmorru.
 Il-flus huma komodita li qiegħda hemm biex il-biedem jużaha skont il-bżonn. Hemm affarrijiet oħra aktar importanti mill-flus.
 5. ...kielet lill-kbira.
 Id-dgħajnejf qatt mhu se jirba l'il min hu b'saħħtu u għandu poter aktar minnu.
 6...z-zokk il-fergħa.

L-ulied aktarx joħorġu jixbhu lill-ġenituri tagħhom.	4. jagħtu 5. tagħtih e) 1. qalbiena 2. kbira 3. sbieħ 4. twil, irqiq 5. baxxi 6. importanti 7. antika f) 1. Għarbel id-diqiq għal-darbejn u poġġihi fi skutella. 2. Qatta' l-margherina f'kubi żgħar. 3. Żid iz-zokkor mal-kubi tal-margherina. 4. Haddem sewwa b'idejk sakemm tara li l-margherina u z-zokkor jiġu qishom ramel. 5. Agħmel taħlit ta' bajda, zokkor u lumi u židhom bid-diqiq. 6. Haddem għal ftit minuti biss sakemm jagħqad kollox. 7. Halli l-għażiġna tistroeħ għal-siegħa billi tagħmilha forma ta' ballun.
D. Grammatika a) 1. jew 2. u 3. Malli 4. jekk 5. imbagħad / u wara 6. illi	għ. 5. ommok 1. missieru 2. ħabitbitna 3. seħħibhom 4. saħħitna
b)	1. missieru 2. ħabitbitna 3. seħħibhom 4. saħħitna
 A diagram of a child standing in profile, facing right. Numbered arrows point to various body parts: 1 points to the head; 2 points to the left ear; 3 points to the nose; 4 points to the mouth; 5 points to the left shoulder; 6 points to the left elbow; 7 points to the right ear; 8 points to the right shoulder; 9 points to the right elbow; 10 points to the right hip; 11 points to the right knee; 12 points to the right ankle. 1. ħugbejn 2. spallejn 3. xofftejn 4. subgħajn 5. rkopptejn 6. difrejn 7. ħaddejn 8. dirgħajn 9. minkbejn 10. koxxtejn 11. saqajn 12. riġlejn	c) 1. disgħa 2. raba' 3. żewġ 4. tmint 5. erba' 6. sebgha 7. tlettax-il 8. erbgħin 9. mitt sena u waħda 10. ħmistax-il elf, tliet mijha u dsatax-il
d) 1. nagħtu 2. nagħtux / jingħatax 3. nagħtix	E. Kitba u Qari a) Risposti varji b) Risposti varji c) Risposti varji Eżempju ta' ritratt n.1. Xmun il-qattus u Fredu l-kelb f'mument ta' ħbberi. Dawn iż-żewġ ħlejjet trabbew flimkien wara li Pietru l-bidwi ġabarhom mill-ġħelieqi tiegħi fejn kienu mitluqin għal riħhom. Mill-ewwel saru ħbieb kbar u għalihom ma jgħoddx il-qawl "Qishom kelb u qattus," għax ma jgħaddux mingħajr xulxin. Dan ir-ritratt ħadulhom Pietru għaliex tgħidix kemm huma għal-qalbu u jiggustahom wisq. D. Risposti varji